ağaçlı
TURİSTİK TESİSLERİ

KÜLTÜREL MİRASIN TANITILMASI

- TARİHİ ALANLAR
- DOĞAL ALANLAR
- GASTRONOMİ
- SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS

Sultanhan - Aksaray

- **Sultanhan** Aksaray'ın Sultanhanı Kasabası'ndadır. Han 1229 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı **I. Alaeddin Keykubad** tarafından yaptırılmıştır. 1278 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı **II. Gıyaseddin Keyhüsrev** tarafından genişletilmiştir. Yazlık kısmının geometrik şekillerle süslenmiş muhteşem bir portali vardır. Han içinde bulunan tüm yapı, özellikleri itibariyle Sivas'taki **Gök Medrese**'ye benzemektedir.
- Sivri kemerin hemen altında "Elminnetül Lillah" yani "Kudret Allah'ındır" duası yazılıdır. Kervansarayın ilk kitabesinde mukarnaslı dış portal nişini çeviren süs kemerinin iki tarafında altıgen madalyonlar içinde sağda ve solda yer almaktadır. Uzun bir dehlizden geçtikten sonra avluya varılır. Burada arabalara mahsus revak şeklinde yerler, sol tarafında ise kemerli ve yolculara mahsus odalar, salonlar, iki hamam ve ambarlar vardır. Avlunun ortasında dört kemer üzerine dayanmış bir mescit bulunmaktadır. Bu mescit **Selçuklu** süsleme sanatını en güzel örneklerinden birini sergilemektedir

Selime Katedrali Ve Peribacaları - Aksaray

- Selime Kasabası, Ihlara Vadisi'nin bitiş noktasındadır. Vadiden çıktığınızda peribacaları ve **Selime Katedrali** sizi karşılar. Katedral; kiliseler, kervan yolu ve peribacaları Kapadokya'ya gelen turistlerin gözdesidir.
- **Selime Katedrali** iki katlı olarak inşa edilmiş, Kapadokya'nın en büyük katedralidir. Katedral VIII. yüzyıl ile XI. yüzyıl olarak tarihlenmektedir. Katedralde **İsa'nın göğe çıkışı**, **Meryem** gibi tasvirler vardır.
- Selime katedrali ve manastırına çıkışta yüksek bir koridor karşımıza çıkar ki bu develerin çıkarıldığı kervan yolunun bir kısmıdır. Selime'de kurulan pazar nedeniyle, kervanlar Selime'ye gelmekte ve kervanların güvenliği için develer katedralin orta kesimine kadar çıkartılırdı. Bu kısmın üstüne de dinlenmek ve ibadet etmek isteyenler için Selime Katedrali ve Manastırı inşa edilmiştir.

Eğri Minare - Aksaray

Eğri Minare, İtalya'da bulunan Dünyaca ünlü Pisa Kulesi'ne benzerliği ile dikkat çekmektedir. Aksaray kent merkezinde Nevşehir Caddesi üzerinde bulunan Eğri Minare, **Selçuklu Dönemi**'nden günümüze ulaşan önemli tarihi eserlerinden birisidir. Minareye eğriliğinden dolayı halk tarafından Eğri Minare ismi verilirken, tuğlalarının kırmızı olmasından dolayı **Kızıl Minare** olarak da bilinmektedir.

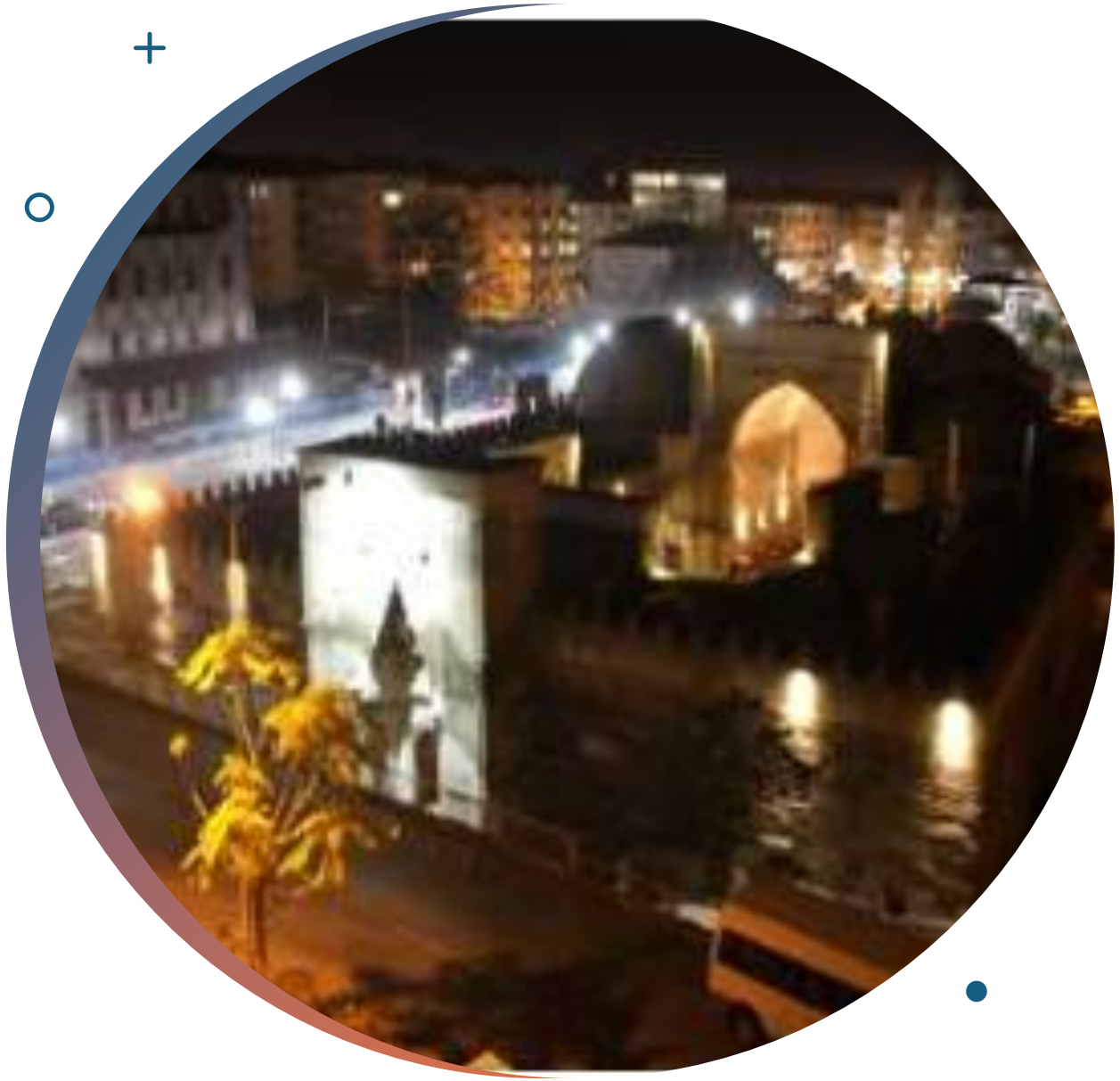
Ulu Camii (Karamanoğlu Mehmed Bey Camii) - Aksaray

- **Selçuklu** mimarisinin en güzel örneklerinden olan Ulu Camii, Kılıçarslan'ın oğlu Rükneddin Mesud tarafından yaptırılmıştır. **Karamanoğulları Dönemi'**nde genişletme ve onarım çalışmaları yapılan caminin kitabesinde "Bunun yapılmasını ve yenilenmesini merhum ve mağfur Ala-ed-din Bey'in oğlu yüce Sultan Mehmed, 811 yılında emretti" yazar ve yine aynı kitabede caminin mimarı olan **Mimar Firuz**'un adı yazılmıştır. **Osmanlı** kayıtlarında ise caminin ismi "Karamanoğlu Mehmed Bey Camii" olarak geçmektedir.

Kilise Cami (Aziz Gregorius Kilisesi) - Aksaray

- Aziz Gregorius Kilisesi olarak da bilinen Güzelyurt Kilise Camii, Kapadokya içerisinde Erken Hristiyanlık Dönemine ait en güzel eserlerden biridir. Güzelyurt Kilise Camii, tarihi ve mimari yönüyle Ortodoks âlemi için de büyük önem taşımaktadır.

Zinciriye Medresesi - Aksaray

- **Zinciriye Medresesi** Karamanoğullarından Yahşi Bey tarafından 1336 yılında yaptırılmıştır. Yerel (tüf) kesme taş ve tuğla kullanılarak yapılan medrese dört eyvanlı ve açık avlulu medrese planı düzenindedir.
  Portali **Selçuklu** geleneğini devam ettiren plastik Selçuklu motifleriyle işlenmiş, eyvanlar bitkisel ve geometrik biçimlerle tezyin edilmiştir. Medresenin diğer bir özelliği de dış duvarları üzerinde yer alan dendanelerden dolayı bir kale görünümü sergilemesidir.
- Zinciriye Medresesi plan itibarıyla, dört eyvanlı, revaklı, üzeri tonoz ve kubbe ile örtülü 8 bölmeli, üstü açık avluludur. Giriş doğudaki Taç kapıdan sağlanmakta olup bu kapı istalaktit ve mihrapçıklarla süslü, basık kemerlidir. Eyvanlar tonoz örtülü olup bitkisel ve geometrik motiflerle bezemelidir. Üstü açık avlunun etrafında revaklardan sonra tonoz örtülü, değişik büyüklükte 6 oda, batıdaki ana eyvanın kuzey ve güneyinde ise üzeri kubbe ile kapatılmış iki büyük oda mevcuttur. Zinciriye Medresesi, tarihte iz bırakan önemli eğitim kurumlarından birisidir. Bu medresede yetişen pek çok ilim-irfan erbabı şahsiyetler, Anadolu'ya ışık saçmış ve Türk-İslam tarihine yön veren gelişmelere vesile olmuşlardır. Bunlardan en önemlisi olan ve Muhammed Fahr-üd-din Razi'nin soyundan geldiği muhtemel olan; hadis, tefsir, fıkıh, ahlak, edebiyat ve tıp dallarında bir çok eseri bulunan Cemaleddin Aksaray-i' bu medresenin ilk Müderrislerindendir.
- Medrese, **Osmanlı Devleti**'nin son zamanında hapishane olarak kullanılırken, 1985 yılında ise Aksaray Müzesi olarak işlev görmeye başladı. Müzenin taşınmasının ardından restore edilen medrese günümüzde Aksaray Belediyesi tarafından sosyal ve kültürel etkinliklerde değerlendirilmektedir.

Paşa Hamamı - Aksaray

- Paşa Hamamı, Aksaray şehir merkezinde **Zinciriye Medresesi** ile Azmi Milli Un Fabrikasının bitişiğinde yer almaktadır. Sultan II. Abdülhamid'in Serkarini Ortaköylü Hacı Ali Paşa tarafından yaptırılan bu **Osmanlı** eseri, Aksaray şehir merkezinde işlevselliğini devam ettirerek günümüze ulaşan tek hamamdır. Kadın ve erkek hamamı olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Düzgün kesme taştan yapılan hamamın, iki küçük, dört de büyük olmak üzere toplam altı kubbesi bulunmaktadır.
- Tipik bir Osmanlı eseri olan yapı, kare planlı altı odadan teşekkül etmiştir. Odalarda karşılıklı iki eyvan olup, kubbeler, köşelerde yer alan kemerler üzerine oturtulmuştur. Kubbeleri taş ile örülen hamamın üzerinde aydınlatma görevi gören küçük delikler mevcuttur. Tabanın orijinali mermer olan hamamın, bugün büyük kısmı kaldırılmış yerine mozaik yapılmıştır. Hamamın giriş olarak kullanılan orta kısmında, iç bükey altı köşeli, orijinalliğini muhafaza eden bir havuz bulunmaktadır.

YILANLI KİLİSE

- Serbest Yunan Haçı planında tasarlanmıştır. Kilisenin güneyinde yer alan dehlizden beşik tonozlu nartekse geçilir. Narteksin kuzeyinde, enlemesine dikdörtgen planlı küçük bir mezar şapeli yer alır. Geniş ve yüksek kemerli bir geçit kiliseyle narteksin bütünleşmesini sağlar. Kuzey, güney ve doğudaki dar haç kolları, tavanı kabartma bir haçla bezeli merkez mekânı çevreler. Doğudaki apsis basit korkuluk levhalarıyla sınırlanır ve bir altar içerir.
- Freskolar 9'ncu yüzyıla veya 11'inci yüzyılın birinci yarısı ile 12'nci yüzyıl arasına tarihlenmektedir. Narteks tonozunda ve batı duvarında **Son Yargı**; kuzey duvarında -bugün mevcut olmayan bir sahne- **Lazarus'un Diriltilmesi**, **Kudüs'e Giriş**; doğudaki kemerin iç yüzeyinde ortada **İsa**, yanlarda melekler, alttaki payelerde kuzeyde **Yoakim**, **Anna**, güneyde **Zekeriya**, **Elizabet**; doğu haç kolunun tonozunda kuzeyde (Meryem'e) Müjde, güneyde **Ziyaret**; altında **Ioannes Prodromos**, **Ioannes Khrysostomos**; zafer kemeri doğu yüzünde **Stephanos ve Gamaliel**; iç yüzünde **Süleyman, İlyas, Davud**, **Enok**; ap¬sis kubbesinde **İsa'nın Göğe Yükselişi**; alttaki şeritte ortada tahtta **Meryem ve Çocuk İsa**, yanlarda **Flavariler-Simeon, Thomas, Yahya, Lukas, Paulus, Petrus, Matta, Markus, Bartolomeus, Yakub, Philippus**; kuzey haç kolu tonozun¬da batıda **Basileios**, doğuda **Gregorios**; duvarda altta **Son Akşam Yemeği**, üstte **Çarmıhta İsa**; güney haç kolu tonozunda batıda **Athenogenes**, doğuda **Nikolaos**, ortada **Mikail ve Cebrail**; duvarda altta Koimesis (Meryem'in ölümü), üstte **Konstantin ve Helena**; güneydeki dehlizin güney duvarında **Mısırlı Meryem'in Komminyonu** (takdisi), **Mısırlı Meryem'in Gömülmesi**; batı duvarında **Daniel Arslanlar Arasında**; kuzeydeki mezar şapelindeki arkosoliumda **Deesis** sahneleri izlenmektedir.
- Ayrıca batı duvarında yılanlar tarafından saldırıya uğramış dört kadın bulunmaktadır. Birinci kadın, çocuklarını terk eden bir kadındır; sekiz yılanın saldırısına uğramış ve her yerinden ısırılmaktadır. İkinci kadın, çocuklarını beslemediği için iki yılan tarafından göğüslerinden ısırılmaktadır. Üçüncü kadın, iftirada bulunduğu için dilinden ve dördüncü kadın ise itaatsizliğinden dolayı kulaklarından yılanlar tarafından ısırılarak cezalandırılmaktadır.

Acemhöyük - Aksaray

- **Acemhöyük** Anadolu'nun 4 bin yıl önce en gözde maden üretim merkezi olarak bilinmektedir. **Akad** ve **Hitit** yazıtlarında adı geçen ünlü **Asur** kenti **Puruşhattum**... Bugünkü ismiyle Acemhöyük. Anadolu'nun en büyük höyüklerinden olan Acemhöyük, 700x600x20 metreküp hacimdeki höyük ve onu çevreleyen **Aşağı Şehir**'den oluşuyor.
- Yeşilova Beldesi'ndeki Acemhöyük, Aksaray'ın kazı çalışması yapılan ilk ören yeridir. 1962 yılında Prof. Dr. Nimet Özgüç başkanlığında başlayan kazı çalışmaları 1989 yılından itibaren Prof. Dr. Aliye Öztan tarafından sürdürülmektedir. Kazılar 46 yıldır devam etmektedir. Prof. Dr. Nimet Özgüç yaptığı kazılarda, höyükte Eski Tunç ve Asur Ticaret Kolonileri Çağları'na ait en az 12 katın varlığını, Aşağı Şehrin ise sadece Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda iskan edildiğini saptadı. Kent, Eski Tunç II (M.Ö. 2500) döneminden itibaren giderek gelişirken, en parlak dönemini Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda yaşadı. Bugün için nedeni bilinmeyen şiddetli bir yangın M.Ö. 18. yüzyılda, kentin tamamını sardı ve bu parlak döneme son verdi. Kent, bu felaketten kurtulanlar tarafından iki kez daha inşa edilirken, M.Ö. 17'nci yüzyılda tamamen terk edildi. Uzun bir aradan sonra, höyüğün batı ve güney yükseltilerinde yoğunlaşan son yerleşmeler, M.Ö. 6'ncı yüzyıldan başlayarak **Roma Devri** başlarına kadar sürdü.
-

Aşıklı Höyük - Aksaray

- **Aşıklı Höyük** avcı, toplayıcı ve göçerlerin yerleşik hayata geçtiği **Orta Anadolu'da bilinen ilk köy**dür. Aşıklı halkı, esas olarak avcı ve toplayıcı bir topluluk olmanın yanı sıra ilk tarım topluluklarındandır. Mimarlık tarihi açısından Anadolu'nun geleneksel bitişik düzendeki dörtgen planlı kerpiç mimarisinin en eski örneği Aşıklı Höyük'te izlenir. Tıp tarihi açısından bir ilk de burada gerçekleşmiş ve genç bir kadına **dünyadaki ilk beyin ameliyatı** yapılmıştır. Ameliyat izlerinin bulunduğu kafatası ve Aşıklı Höyük'ten çıkarılan diğer buluntular Aksaray Müzesi'nde sergilenmektedir. Araştırmalar, Aşıklı halkının yerleşik hayata geçtikten sonra tarımla uğraşmaya başladığını göstermektedir. Daha önce yabani halde toplanan tahıllar ve bitkiler, Aşıklı sakinleri tarafından ilk kez tarıma alınmıştır. Arpa, buğday, mercimekgillerin hem yabani hem tarıma alınmış türleri karbonlaşmış tabakalar halinde kazılar sırasında ortaya çıkarılmıştır. Kazılarda bulunan hayvan kalıntıları, yoğun ve bilinçli avcılık yapan yerleşiklerin en sık avladıkları hayvanların koyun, keçi, yaban sığırı, domuz, kızıl geyik, alageyik ve karaca olduğunu göstermektedir. Bölgenin jeolojik oluşumundan kaynaklanan ve volkanik cam adıyla bilinen *obsidyen*, Aşıklı halkının avcılık, kasaplık, post ve deri işçiliği gibi her türlü günlük faaliyetlerini yürütmelerini sağlayan aletlerin ve silahların hammaddesi olmuştur.
- On bin yıllık geçmişe sahip Aşıklı Höyük 2009 yılında ziyarete açılmıştır.

Güzelyurt / Gelveri Evleri - Aksaray

- 1924 yılına kadar, **Güzelyurt**'ta **(Gelveri)** Rum ve Türk nüfus barış içinde bir arada yaşamıştır. Kurtuluş Savaşı'nın ardından gerçekleşen mübadele ile Güzelyurt'lu Rumlar, göç ederek Yunanistan'ın Kavala şehrine bağlı Nea Kalvari'ye yerleştirilmiştir. Yunanistan'dan gelen Türklerse, Güzelyurt'tan göç eden Rumların evlerine yerleşmişlerdir. Gelveri evlerine yerleşen Türkler, yapılara sahip çıkarak bugünlere gelmesini sağlamışlardır. Antik değer taşıyan bu evler birer birer restore edilerek Kapadokya turizmine kazandırılmaktadır. Güzelyurt'taki tarihi kemerli taş binalar ile kayadan oyma mekanlar birleştirilerek restorasyonunun ardından butik otellere dönüştürülmektedir. Güzelyurt'taki yarı kayaya oyma, ön cepheleri işlemeli Rum Evleri, Kapadokya mimarisinin en güzel örneklerini teşkil eder. Güzelyurt'un ilk yerleşim yeri Aşağı Mahalledeki **Aya Gregorius Theologos Kilisesi** çevresindeki kaya mekânlardı. Kaya konutların ön kısmına tonoz örtü sistemiyle yapılar eklendi. Bunun sonucu olarak önü yapı arkası kayaya oyma olan konutlar kullanılmaya başlandı. 19 ve 20. yüzyıllarda ise Yukarı Mahallede kaya oymalarına konutlar inşa edildi. Güzelyurt evlerinin çatılarında kemer sistemi kullanılmaktadır. Bu özelliğiyle Güzelyurt evleri 100–200 yıldır sapasağlam ayakta kalmaktadır. Güzelyurt evlerinin giriş kapılarında evin yapım tarihini görmek mümkündür. Güzelyurt'taki tarihi evler, bölgeye gelen yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.

Bezirhane - Aksaray

- Ala Kilise'nin bitişiğinde kayalara oyularak yapılmış olan **Bezirhane**'ye, kemerli bir girişle ulaşılmaktadır. Bezirhane içerisinde ahşap malzemeden yapılmış bezir yağı havuz teşkilatı bulunmaktadır. 12-13'üncü yüzyıllar arasına tarihlenen Bezirhane, tek nefli uzunlamasına dikdörtgen planlıdır. Yapının tavan ve duvarlarında yer alan Vaftiz, Metamorfosis, Fırında Üç İbrani Genci, Deesis, Aziz ve Martirler sahnesinin bulunduğu freskolar aşırı nem sonucu tahrip olmuştur. Bezirhaneler yapıldığı dönemlerde bölge halkının aydınlatmada kullandığı bezir yağı üretim yerleridir. Izgın adı verilen bir ot türünün bezirhanede ezilip işlenmesinin ardından ottan çıkarılan yağın işlenmesi sonucunda bezir yağı elde edilirdi. Elde edilen yağlar, kiliseler, kaya oyma mekanlar ile yeraltı şehirlerinin, kandiller vasıtası ile aydınlatılmasında kullanılırdı.
- **Kaynak:** Aksaray Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü-Kültür ve Turizm Rehberi(2012)

Aksaray Müzesi - Aksaray

- Kapadokya Bölgesi’nin giriş kapısı olan Aksaray’da ilk müzecilik faaliyetleri 1969 yılında şehir merkezinde bulunan tarihi Zinciriye Medresesi’nde başlamıştır. 2006 yılında şimdiki yerine taşınan **Aksaray Müzesi** 2014 yılında gerçekleştirilen teşhir-tanzim çalışmaları kapsamında yenilenerek kronolojik teşhir düzeniyle tekrar ziyarete açılmıştır. 10 bin 200 metrekare açık alan ve 2 bin 400 metrekarelik kapalı alana sahip olan müze binası **Anadolu Selçuklu** kümbetlerinden ve Aksaray'da bulunan peribacalarından esinlenerek eklektik sanat anlayışıyla planlanmış olup üç katlıdır. Müzede satın alma, bağış ve Aksaray sınırları içerisinde yapılan arkeolojik kazılar sonucunda elde edilmiş toplam 15 bin 639 adet eser bulunmaktadır. 166 mühür, 2 fosil kalıntısı olmak üzere toplam 6 bin 432 adet eser bulunmaktadır. Aşıklı Höyük, Musular, Güvercinkayası ve Gelveri, Acemhöyük, Mumyalar, Etnografik Eserler salonu ile kronolojinin devamı olarak; **Demir Çağı, Helenistik Çağ, Roma, Doğu Roma ve Anadolu Selçuklu Dönemleri**'ne tarihlenen eserler sergilenmektedir.

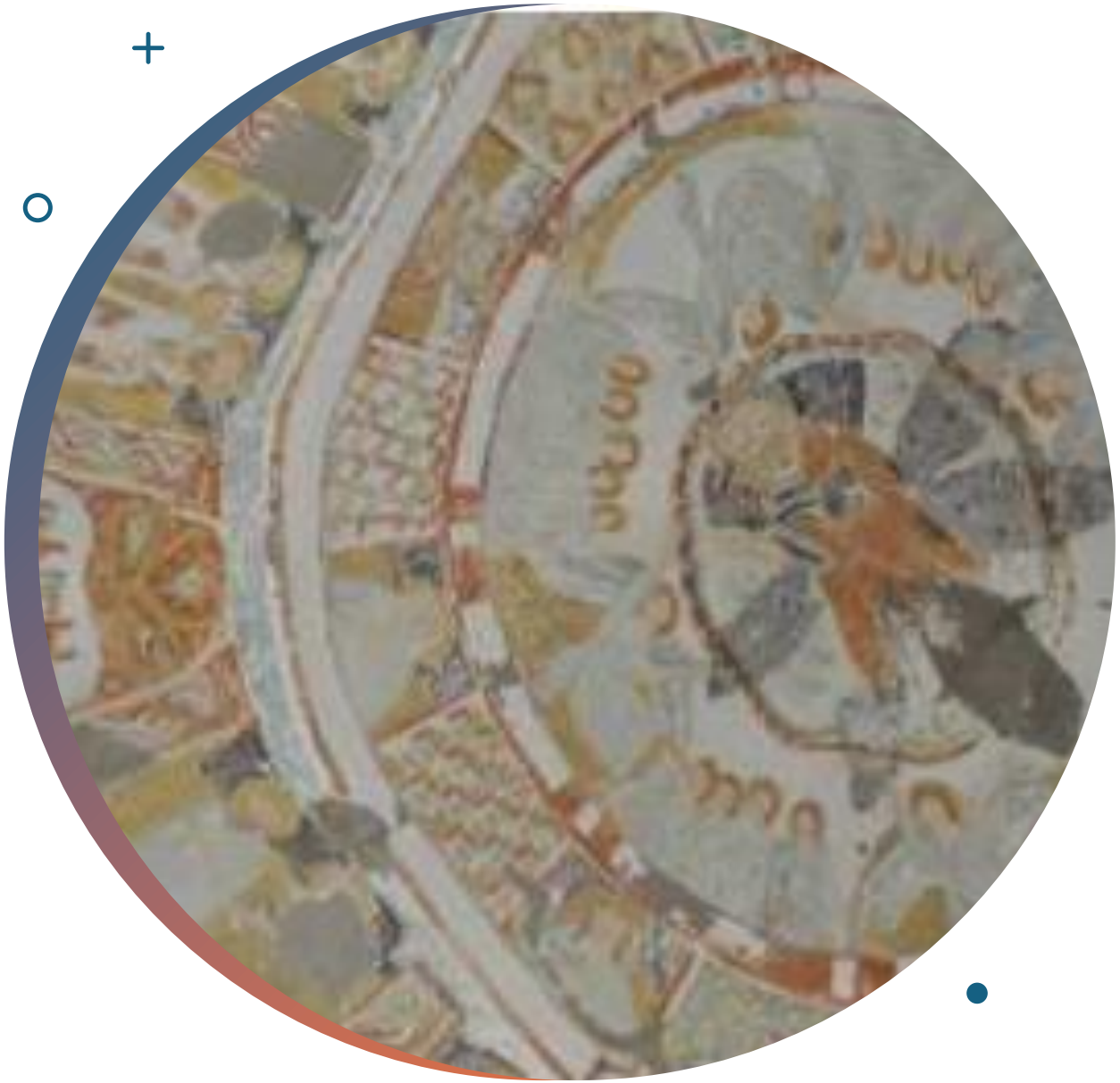
Çanlı Kilise - Aksaray

- Bugüne kadar içerisinden çıkarılan mumyaları ile dikkat çeken **Çanlı Kilise** aynı zamanda önemli bir dini merkezdir. Aksaray'a 17 kilometre uzaklıkta Akhisar Köyü'nün 4 kilometre kuzeydoğusunda çevreye hâkim bir alan üzerinde yer alan Çanlı Kilise, aynı zamanda Hasan Dağı'nın karşısında en iyi manzara fotoğrafı çekebileceğiniz noktada yer almaktadır.
- Yapılan kazılar sonucunda mangırlar, kurşundan ampuller, cam bilezik parçaları, madeni küpeler, yüzükler, yazılı belgeler, mumyalar ve mumya parçaları gibi buluntular ele geçmiştir. Çanlı Kilise'nin iç kısmı Hz. İsa ve Havarilerini konu alan fresklerle süslenmiştir. Çanlı Kilise ve çevresi keşfedilmesi, turizme kazandırılması gereken önemli alanlardan birisidir. Kilise ve çevresinde kayalara oyulmuş, tarihi 10'uncu yüzyıldan 14'üncü yüzyıla kadar uzanan çeşitli boyutlarda evler yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda büyük evlerin bölge halkının fakirleştiği zamanlarda birden çok ailenin yaşamını sürdürülmesini sağlayabilmek amacıyla parçalara bölündüğü anlaşılmıştır.
- Çanlı Kilise'nin doğusunda kalan yerleşim bölgesindeki mimari yüzey araştırmasında iki büyük kilise, iki şapel ve bunların yakınındaki odacıklardan meydana gelen bir manastır tespit edilmiştir.

Aziz Mercurius Yer Altı Şehri - Aksaray

- Aksaray’ın Gülağaç ilçesine bağlı Saratlı beldesinde bulunan **Aziz Mercurius Yer Altı Şehri**, Hristiyanlığın yasak olduğu MS 250'li yıllarda sığınak olarak kullanılmıştır.

Ağaçaltı Kilisesi - Aksaray

- Ağaçaltı (**Daniel Pantonassa**) Kilisesi serbest haç planlıdır. Merkez mekanı yüksek kasnaklı bir kubbeyle, haç kolları beşik tonozla örtülüdür. Preikonaklast teknikle yapılan kilisedeki freskler 9-11'inci yüzyıl arasına tarihlenmektedir. Merkez mekâna açılan ana apsis ve güney yan apsis yıkılmıştır. Kuzeybatıdaki köşe odası beşik tonozludur; oda yuvarlak kemerli açıklıklarla kuzey ve batı haç kollarına bağlanır. Bugün yapıya yıkık olan ana apsisten girilir. Orijinal girişleri batı kolun güney ve kuzeybatı köşe odasının kuzey duvarındadır. Güney haç kolu tonozunun doğu yarısında müjde; alınlığında ziyaret, doğum; batı yarısında üç müneccimin gelişi; kuzey haç kolu tonozunun doğu yarısında Mısır'a kaçış; alınlığında vaftiz; batı yarısında Koimesis (Meryem'in ölümü); batı haç kolu tonozunda bitkisel ve geometrik süslemeler, simurv tasviri; alınlığında Daniel Aslanlar Arasında; kubbede İsa'nın Göğe Yükselişi; kasnağında Havariler ve Peygamberler izlenmektedir.

Kırkdamaltı Kilisesi - Aksaray

- Düzensiz altıgen planlı kilise düz tavanlıdır; tavan doğuda apsis önünde iç bükey oyulmuştur. Yıkılan apsis, giriş şeklinde kullanılmaktadır ve orijinal kapı kuzey duvardadır. Duvarlarda yer alan nişlerin çoğunlukla sonradan yapıldığı, freskoları tahrip etmelerinden anlaşılmaktadır. Kilisenin zemininde ve nişlerinde mezarlar görülür. Kuzeybatıdaki niş üzerinde yer alan ve Martir Georgios ile birlikte tasvir edilmiş banileri gösteren freskonun kitabesine göre kilise, "Amirarzes" (özel askeri kuvvetlerini yetiştirmesi için kendisine tımar arazisi verilmiş komutan) Basileios'un eşi Tamara tarafından II. Sultan Mesud ve İmparator II. Andronikos'un hüküm sürdükleri dönemde -1283 ile 1295 yılları arasında- dekore edilmiştir. Kitabenin metni şöyledir: "Şerefli Büyük Martir Aziz Georgios adına kurulan bu tapınak Amirarzes Basileios Giag(oupes)'in eşi ve karşıda resmedilmiş olan Tamara'nın yardımlarıyla büyük istek ve güçlüklerle muhteşem bir şekilde dekore edilmiştir. Ey çilekeş Kapadokyalı Martir Georgios. Yüceler yücesi, soylular soylusu Büyük Sultan Mesud'un hükmü altında, Andronikos Efendimiz Romalılar üzerinde hüküm sürerken..." Tasvirde elinde bir kilise maketiyle gösterilen baniye, muhtemelen Gürcü asıllı bir prensestir.
- Kilisenin tavanındaki diğer bir kitabede bu yapıya bağışladığı araziden söz edilmektedir: "Ben naçiz Tamara, yaptırdığım bu tapınak için yamaç üzerindeki bir üzüm bağının arazisini, Şiara Phatenes'ten satın almış olduğum bağı bağışlıyorum." Bani freskosunun sağındaki mezar nişinde ise, kısmen silinmiş üçüncü bir kitabe yer alır: "Ruhumu günahlardan arındır, öyle ki, bir din adamının ruhu kadar arındır. ... senin hizmetkârın..." ifadesi yer almaktadır. Sol tarafı yıkılmış apsis kubbesinde Deesis sahnesi; alttaki şeritte Piskopos Athenogenes, Blasios, Nikolaos ve Diakon Stephanos; zafer kemeri içinde Kosmas, Damianos, Thalelaios ve Rafael; kuzeydeki kapı alınlığında Georgios; tavanda kapı hizasında Sergios, Bakhos, Leontios; tavanda batıda Metamorphosis (başkalaşım); güneyde çarmıhta İsa; doğuda İsa'nın Göğe Yükselişi; kuzeybatı duvarda Georgios; baniler ve Georgios; Koimesis (Meryem'in ölümü); güneybatı duvarda (İsa'nın) Doğumu, Marina Belzebuth; güney duvarda Georgios ve Demetrios; ayrıca baz aziz tasvirleri görülmektedir.

Sümbüllü Kilise - Aksaray

- Kilise tek nefli uzunlamasına dikdörtgen planlı tasarlanmıştır. Manastır mekânları iki kat halinde kaya kütlesine oyulmuştur. Altta kilise, üstte ise bir merdivenle ulaşılan cepheye paralel beşik tonozlu bir mekân vardır. Cephe altta kabaca şekillendirilmiş, buna karşılık üstte duvar payeleri ile beş mekan birimine ayrılmış, bu bölümlere yuvarlak kemerli kapılar ve kör nişler yapılmıştır. İtina ile işlenmiş kör arkadlı bir silme cepheyi üstte sınırlamaktadır.
- Tek nefli kilisenin düz tavanına doğuda basık bir kubbe oyulmuştur. Kuzey ve güneyde yer alan yan odalar doğuda birer apsisle sonuçlanır. Güneydeki mekân düz tavanlı, kuzeydeki beşik tonozludur. Batıda yer alan narteks, kilise ve güney yan odayla bağlanmaktadır. Freskolar 10'uncu ve 12'inci yüzyıllar arasına tarihlenmektedir. Apsis kubbesinde Mikail ve Cebrail arasında Meryem Blakhernatissa; alt şeritte piskoposlar; güneydeki odanın güney duvarında Müjde; apsisinde Koimesis (Meryem'in ölümü); kuzeydeki odanın apsisinde İsa'nın Tapınağa Takdimi; ana mekânın kubbesinde İsa Pantokrator, güney duvarında Fırında Üç İbrani Genci ve diğer azizler tasvir edilmiştir.

Aksaray Manastır Vadisi - Aksaray

- **Manastır Vadisi**, içerisinde bulundurduğu 28 kilise, 2 yeraltı şehri ve yüzlerce kaya oyma mekân ile Ihlara Vadisinden sonra bölgedeki en önemli vadidir. 5.5 Kilometre uzunluğundaki Manastır Vadisinde; Kilise Cami, Sivişli Kilise, Koç Kilise, Çömlekçi Kilise, Kalburlu Kilise ve Kömürlü Kilise öne çıkan tarihi yapılardır. Bununla beraber vadi içerisinde ziyarete kapalı çok sayıda kilise, şapel, kaya oyma mekân ve dini yapı bulunmaktadır. Tarihi özelliklerinin yanı sıra muhteşem bir doğal güzelliğe sahip olan Manastır Vadisinde güçlü bir yaşamın izleri de görülmektedir. Roma, Bizans dönemlerinin derin izlerini taşıyan Manastır Vadisi aynı zamanda güzel bir trekking alanıdır. Vadiye gelen ziyaretçiler Kömürlü Kiliseden sonra 4 Kilometre daha yürüyerek önce Sivrihisar Kalesine, oradan da Kızıl Kiliseyi ulaşabilmektedirler. Manastır Vadisi ilk manastır yaşamının izlerini saklamaktadır. Nenezili (Bekarlar) Din Bilgini Aziz Gregorius Theologos, 4. yüzyılda Güzelyurt'u merkez edinerek Hristiyanlığın Anadolu'da yayılmasını sağlamıştır. Vadide yer alan 28 kilisenin 17'si tek, 7'si çift, 1'i üç nefli, 1'i serbest haç planlı, 2'si Kapalı Yunan Haç'ı planlıdır. Kapadokya Bölgesinde tespit edilmiş 7 ana plan tipinin 5'i Güzelyurt'taki kiliselerde görülmektedir.
- Manastır Vadisi 1988 yılında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararıyla Kentsel, Doğal ve Arkeolojik Sit Alanı olarak tescillenmiştir.

Pürenliseki Kilisesi - Aksaray

- Kilisenin planı iki neflidir. Beşik tonozla örtülü nefler iki paye ve üçlü kemer açıklığı ile sınırlanır. Kuzey nefin batısında yer alan narteks zemininde mezarlar mevcuttur. Freskolar 10'uncu yüzyıl başı ile 12'nci yüzyıl arasına tarihlenmektedir. Narteks tonozunun güneyinde ve güney duvarda **Sivaslı Kırk Martirler**, güney alınlığında **Deesis,** batı duvarında **Son Yargı** görülür. Güney nefin apsis kubbesinde **Peygamberlerin Kehaneti**, altındaki şeritte ortada **Meryem**, yanlarda piskoposlar; tonozun ortasındaki şeritte madalyonlar içinde peygamberlerin tasvirleri; tonozun güney yarısında üst şeritte **Müjde, Ziyaret, Su Deneyi, Beytüllâhim'e Yolculuk**; tonozun batı alınlığında **Doğum, Üç Müneccimin ve Çobanların Tapınması**; alt şeritte **Vaftiz, Kudüs'e Giriş, Son Akşam Yemeği**; tonozun kuzey yarısında üst şeritte **Mısır'a Kaçış**, K**adınlar Boş Mezar Başında**, Anastasis (İsa'nın cehenneme inmesi); alt şeritte İhanet, **İsa'nın Yakalanması, İsa Pilatus'un Önünde, Kayafa ve Çarmıhta İsa, İsa'nın Gömülmesi**; zafer kemerinde **İsa'nın Göğe Yükselişi**; batı duvarda altta **Daniel Arslanlar Arasında** ve azizler izlenmektedir.

Cıncıklı Hacı Yusuf Mescidi - Aksaray

- Selçuklu Devrinde yapılan mescit kuzey güney doğrultusunda dikdörtgen plandadır. Mescidin batısında dikdörtgen niş içerisinde bir kapı bulunur, güneyde ise yuvarlak mihrap nişi yer alır mihrabın iki yanında simetrik birer pencere görülmektedir. Sonradan eklenen ahşap minber mihrabın sağındadır. Kuzey tarafında ahşap kadınlar mahfili bulunmaktadır. Tavan ahşap kaplamadır. Mescidin en süslü cephesi batı cephesidir ve tuğla ile örülmüştür. Duvarın alt kısmı ve köşeleri taşla sağlamlaştırılmıştır. Bütün cephe üç sağır kemerle bölünmüş ve turkuvaz renkli çini ile süslenmiştir. Kapı üzerinde bulunan kufi yazılı çini kitabe kapının genişletilmesi sırasında büyük ölçüde tahrip olmuştur. Süslemeler geometrik olup çok miktarda yıldız motifleri işlenmiştir. Üst örtüsü kırma çatı olup kiremitle kapatılmıştır. Zaman içinde yok olan çinilerin yerini turkuvaz, kiremit kırmızısı ve beyaz boya ile boyanarak temsili olarak yaşatılmaktadır.

Güvercinkayası - Aksaray

- Anadolu'daki kale kent modelinin öncüsü olan **Güvercinkayası**, Çatalsu Köyü yakınlarında, Melendiz su kıyısında 7 bin yıllık geçmişiyle Anadolu tarihine ışık tutuyor. Günümüzde **Mamasın Baraj Gölü** içinde yüksek bir kaya kütlesinin üzerine konuşlanmış yerleşme, MÖ 5200-4750 yıllarına tarihlenmektedir. Yerleşme, çevredeki eski göç yollarına da hakim konumdadır.

- Güvercinkayası'nda arkeolojik kazı çalışmaları 1996 yılında başlarken, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Prehistorya Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Sevil Gülçur başkanlığında uluslararası bir ekiple sürdürülmektedir. **Orta Kalkolitik Dönem**'den bugünlere ulaşan Güvercinkayası, İç Anadolu'da *"kale kent"* olarak tanımlayabileceğimiz yerleşme türünün bilinen ilk ve en eski öncü örneğidir. Ancak düzenli bir köy olarak tanımlanabilecek bu yerleşmenin buluntuları, çok daha sonraları kurulacak Anadolu modeli kentlerin nasıl evrimleştiği konusunda çok önemli bilgiler sağlamaktadır. Kazılar sırasında ele geçen damga mühürler ve bazı çanak çömlek de yerleşmenin uzak bölgelerle, özellikle de Doğu Anadolu-Kuzey Mezopotamya ile olan ilişkilerine işaret etmektedir.

- Köy, kayalığın zirve düzlüğünü kuzeyden kapatan sur duvarlarıyla iç kale ve aşağı yerleşme olarak ikiye ayrılmıştır. Ağır bir yangınla sonlanan iç kale konutları, aşağı yerleşme konutlarına göre daha büyük ve buluntular açısından da daha zengindir. Önceden planlanarak yaşama geçirilen mimarisi, günümüz sıra evlerini anımsatmaktadır. Yerleşme düzeni kayalığın doğal yapısıyla uyumlu, sokaklarla birbirinden ayrılan, konut adaları içinde düzenlenmiş, dar uzun, 20-30 metrekarelik tek odalı evleri yansıtmaktadır. Duvarlarını ortaklaşa kullanan bu evlerin arka bölümünde bir ailenin ihtiyacı olan zahirenin saklandığı kiler bölmesi yer almaktadır. Çifte kulesi ile kayalığın zirve düzlüğünü teras ve yamaç konutlarından ayıran sur duvarı sınıfsal ayrışmanın başladığının somut örneğidir. Zirve düzlüğünü güneyden ve batıdan çeviren sarp kayalık da doğal bir koruma hattı niteliğindedir.

- Güvercinkayalıların ekonomileri, tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Başlıca tarım ürünleri buğday ve arpa, evcil hayvanlarıysa koyun, keçi ve sığırdır. Çanak çömlek üstüne kabartma olarak işlenmiş stilize hayvan başları, karşıdan bakıldığında bir boğanın başını anımsatan çift gözlü öğütme sekileri hayvanların köy yaşamındaki hem ekonomik hem de kült yaşamı açısından önemini vurgulamaktadır. Kazılardan elde edilen hayvan kemikleri ala geyik, ulu geyik, karaca, yaban sığırı, yaban koyunu, yaban keçisi, atgiller ve hatta arslan gibi yırtıcıların da çevrede yaşadığını belgelemektedir. Bizleri geçmişimize ait pek çok konuda aydınlatan Güvercinkayası, günümüzde de Mamasın Barajı Gölü ve çevresinde barındırdığı canlı yaşamı ile bütünleşmektedir.

Ihlara Vadisi - Aksaray

- Tarihi kaynaklardaki adı **Peristremma** olan **Ihlara Vadisi** bitki örtüsü, kilise ve şapelleriyle; doğa, tarih, sanat ve kültür olgusunun bir araya geldiği nadir alanlardandır. Ihlara Vadisi, tektonik yükselmeler ve Hasandağı volkanının püskürmesinin ardından çöküntüye uğrayan alan üzerinde ilerleyen Melendiz Çayı'nın binlerce yılık aşındırması sonucunda oluşmuştur. Melendiz Çayı, Ihlara Vadisi boyunca araziyi derin ve sarp bir biçimde yarmak suretiyle, vadi boyunca görkemli ve çarpıcı güzellikler meydana getirir. Melendiz Dağları'ndan kaynaklarını alan küçük akarsular birleşerek, güneydoğu-kuzeybatı yönünde akar ve **Mamasın Barajı**'na ulaşır. Melendiz Çayı, vadi boyunca otuza yakın menderes çizer. Ilısu ile Selime arasındaki uzaklık kuş uçuşu 10 kilometre olmasına karşılık, akarsuyun menderesler çizerek akması nedeniyle gerçek uzaklık 18 kilometreyi bulmaktadır.
- Ihlara Vadisi'nin dikkat çeken bir başka özelliği ise doğasıdır. Duvar gibi dik, derin ve dar vadinin tabanındaki suyun kenarında, bağlar ve bahçelerden oluşan yoğun bir yeşillik şeridi yer alır. Sanki doğa kendini vadi içine gizlemiştir. Vadi çevresinde bozkır görünüşlü ve cılız bitki örtüsü hâkimdir. Vadinin yamaçlarına geldiğinizde ise zengin ve yeşil bir doğa parçasının vadi içinde saklandığını görürsünüz. İşte bu gizlenmiş olma durumu, vadinin özel yerini de belirlemiştir. Vadi tabanında bölgedeki karasal iklimden farklı olarak, Akdeniz iklimine yakın bir iklim görülmektedir. Vadi tabanı bu özelliği ile doğal bir mikroklima alanıdır. Buna bağlı olarak vadi tabanında başta Antep fıstığı olmak üzere çok çeşitli bitkiler yetişmektedir.

Hasan Dağı - Aksaray

- **Hasan Dağı** güvenli parkurlarıyla dağcılığa meraklı zirve tutkunlarının ilgisini çekiyor. Dağ eteğinde bulunan **Nora Antik Kenti** önemli bir kültür hazinesine ev sahipliği yaparken, **Helvadere Göleti** yanında bulunan balık lokantaları ise farklı lezzetleri doğa tutkunlarına sunuyor. Doğada bulunan ve yeni açan çiçekler ile kekik kokusu her adımda kendisini hissettirir. Kelebekler çiçekten çiçeğe uçarken, fotoğraf tutkunlarını da peşinden koşturur. Hasan Dağı'nın zirvesi göründüğünde artık farklı duygular içindesinizdir. Mevsime göre kar örtüsü üzerinde gitmek heyecan yaratır. Zirveye ulaştığınızda ise sizi içerisinde su bulunmayan eski bir krater gölü karşılar. Burada zirve yürüyüşünün belgesi fotoğraflar çekilirken, molanın ardından dönüşe geçilir. Dönüşte günün getirdiği yorgunlukla bir daha çıkmayacağınızı söyleseniz de tüm haşmetiyle dağ, yine sizi kendisine çekecektir.
- Hasan Dağı kış sporları potansiyeliyle de ilgi görmektedir. Özellikle Aralık ve Nisan ayları arasında kayak yapılabilmektedir. Ayrıca yamaç paraşütü için uygun koşullara sahip olan Hasan Dağı'na gelen amatör ve profesyonel sporcular, yamaçtan atlayıp gökyüzüne süzülmektedirler.

Tuz Gölü - Aksaray

- Aksaray'ın sınırları içerisinde yer alan kuş cenneti **Tuz Gölü** ve çevresi; barınma, kışlama ve kuluçka imkanıyla yüzlerce kuş türüne ev sahipliği yaparken, endemik bitkileriyle de dikkat çekmektedir. Tuz Gölü, çevresindeki küçük göl ve bataklıklarda yaşayan kuş varlığı ile birlikte Türkiye'nin en zengin havzalarından birisidir. Bu bölge yaban kuşlarının göç güzergahı üzerinde yer alırken, bozkırın ortasında Tuz Gölü ve çevresi dışında önemli bir sulak alan olmaması, göçmen kuşları Tuz Gölü'ne yönlendirmektedir. Tuz oranının yüksek olması nedeniyle kış mevsiminde donmayan göl, göçmen kuşlar için aynı zamanda iyi bir barınaktır. Kuşlar için dinlenme, beslenme ve kışlama alanı olan Tuz Gölü ve çevresini ayrıcalıklı kılan bir başka özellikse önemli bir kuluçka sahası olmasıdır. Gölde flamingo, turna, yaban kazı, kılıçgaga, angut ve benzeri kuşların yanı sıra yağmurcunlar ve yaban ördekleri gruplar halinde yaşamaktadır. Göl çevresindeki küçük göller, su birikintileri ve bataklıklarda ise bataklık kırlangıcı, suna, angut ve martı türleri hayatını sürdürmektedir. Kuraklığa Dayanıklı Bitkilerin Gen Bankası Tuz Gölü biyolojik çeşitlilik bakımından çok özel ve önemli bir habitata sahip bulunmaktadır. Dünyanın hiçbir yerinde görülmeyen tuzcul ve kuraklığa dayanıklı birçok endemik bitki türü göl çevresinde bulunurken, birçok hayvan türü de bölgede barınır. Tuz Gölü kapalı havzasında oluşan tuzlu tavaya uyum sağlamış bitki topluluğu da burada bulunmakta. Bu tip alanlarda yaşamaya adapte olmuş halofit (tuzcul) bitkiler Eskil ve Eşmekaya tuzlalarında oldukça zengindir.
- Tuz Gölü özellikle tuza ve kuraklığa dayanıklı türlerin bir gen bankası niteliğindedir. Bir başka ifadeyle Tuz Gölü, genetik rezerv alanı konumundadır. Tuza ve kuraklığa dayanıklı ırklar içeren bu türler, hızla kuraklaşan ve çoraklaşan dünyamızda paha biçilmez bir genetik kaynaktır. Gelecekte küresel ısınma nedeniyle bitki yetiştirmekte sorun yaşanması halinde, Tuz Gölü Havzası'nda yetişen endemik bitkilerin genleri sebze ve meyvelere aktarılarak, açık kapatılabilecektir.

Narlıgöl - Aksaray

- Aksaray-Niğde sınırında bulunan, kalsiyum, sodyum ve bikarbonat açısından çok zengin olduğu için çeşitli hastalıklara iyi geldiği belirtilen **Narlıgöl** (**Acıgöl**) termal suyu, yerli ve yabancı turistler tarafından keşfedilmeyi bekliyor. Dört mevsim farklı doğal güzellikleri ile ziyaretçilerini büyüleyen krater gölü Narlıgöl, 65 derece sıcaklıktaki suyu sayesinde termal turizm potansiyeliyle de dikkat çekiyor. zellikle sedef başta olmak üzere romatizmal ve cilt hastalıklarının tedavisine uygun olan şifalı suyun kan dolaşımı, kalp, damar, tansiyon ve nörolojik hastalıklara da iyi geldiği düşünülüyor. Ayrıca uygun dozda kullanılması helyoterapi imkânı da sunuyor.
- Son yıllarda Narlıgöl, su seviyesinin azalmasına bağlı olarak kalp şeklini alırken, eşsiz ve romantik görüntüsüyle ziyaretçilerini kendisine hayran bırakmaktadır.

Ziga Kaplıcaları - Aksaray

- Ihlara Vadisi sınırında yer alan Yaprakhisar Köyü'ndeki Ziga Kaplıcaları, özel çevre koruma bölgesi ilan edilmiş ve bölge, doğa harikası vadiyle birlikte bir termal turizm bölgesi haline gelmiştir. Ihlara Vadisi'ne panoramik bakış açısına sahip Ziga Kaplıcaları'nda termal suyun sıcaklığı 47 derecedir. Mineral açısından oldukça zengin olan Ziga Kaplıcaları; banyo uygulamaları şeklinde romatizmal hastalıkların kronik dönemlerinde yardımcı, tamamlayıcı tedavisinde, helioterapi/UV ile birlikte kullanılarak kaşıntılı ve döküntülü hastalıkların tedavisinde yardımcı, tamamlayıcı tedavi yöntemi olarak, ortopedik ve nörolojik rahatsızlıkların rehabilitasyonunda kullanılabilir. Ayrıca metabolizma bozuklukları, göz rahatsızlıkları ve kadın hastalıklarına da iyi gelmektedir.
- Ziga travertenleri ve Ziga sıcak suları birçok mineralin birleşiminden oluşurken, içerisinde bol miktarda kalsiyum, sodyum klorür ve hidrokarbonat iyonu bulunması sebebi ile tortu bırakmaktadır. Suyun içinde bulunan katyon ve anyonların traverten oluşumuna uygun olması dolayısıyla bölge traverten alanı olarak planlanmış ve travertenlerle ilgili bir proje yapılmıştır. Ziga bölgesinde sarı renkte geniş bir traverten alanı oluşturularak kalsiyum, sodyum ve kükürtlü su tortuları muhteşem bir görüntü oluşturarak Ziga Termal Havzası'na ayrı bir görsellik katmıştır.

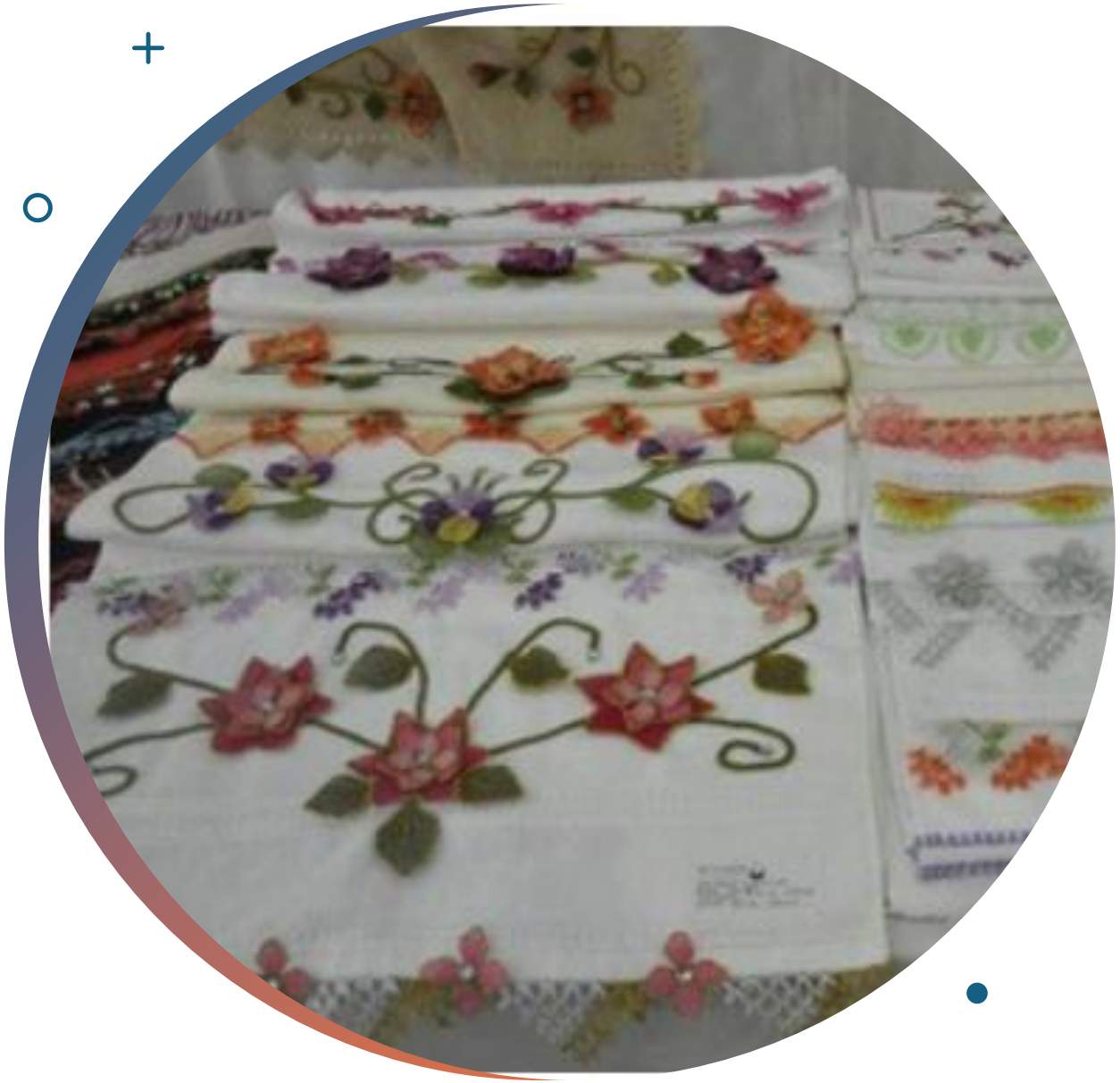
SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS

Saratlı Bez Bebekleri Yöresel El Sanatları

- **Bez Bebek Yapımı:** Çember halinde gelen tel bebeğin iskeletini teşkil eder yumuşak bir madenden yapılan tel aynı zamanda kolay şekil alır. Tel V şeklinde olup bebeğin baş kısmı bu tele oturtulur. Baş kısmının yapımında gazoz kapakları tercih edilir ama daha büyük bebek yapılacaksa o zaman kavanoz kapağı da kullanılır. Başın etrafına değişik patiska kumaşlar sarılır ve kaplanan kapak sıkıca bu tele tutturulur ve iple bağlanır. Kapağın kaplanmış olan yüzüne kalemle insan yüzü çizilir. Bebeğin gövdesi ise değişik şeritler halindeki havlularla sarıldıktan sonra kıyafet giydirilir. Kalça kısmı da şerit havlu ile kabartılıp, ayakları için hazırlanan havlu parçası sabitlenir. Bacaklarda yine şerit havlu ile sarılıp biraz dolgunlaştırılır ve bebek bedeni tamamlanır. Ardından da bu bedene şalvar ve etek giydirilir. Baş kısmındaki saçlarında ise değişik renkte orlon ipliklerden hazırlanan ponponlar tam tepesine veya saçın her iki yönüne yerleştirilir.
- Bitmiş olan bebeğin yüzü patiska ile kaplanır ve keçeli kalemle insan yüzü şekli verilir ardından satışa sunulur.
- Aksaray'ımızın Saratlı kasabası bez bebekle kendini tanıtmış ve yerel halka bir ek gelir kaynağı olmuştur. Aslında Saratlı bu yönden diğer belde ve köylere örnek olacak bir yapılanma halindedir. İlimiz yöneticileri kadınların iş gücünün ekonomiye kazandırılmasına vesile olacak bu tür çalışmaların yaygınlaştırılmasını sağlayarak üretimi çeşitlendirebilirler. Bunun içinde özellikle kadınlarımızın ürettikleri sanatsal ve folklorik yönü ağır basan eserleri araştırılmalıdır.

AKSARAY İĞNE OYALARININ DESEN ÖZELLİKLERİ

- Aksaray bölgesinde yapılan iğne oyaları yapımında genellikle beyaz, sabun yeşili, krem rengi, açık pembe, açık eflatun, açık gülkurusu, kırmızı renginin kullanıldığı görülmüştür. Yapılan iğne oyalarının kullanılacağı yemeni, havlu kenarı veya diğer ürünlerinde oyada kullanılan renklerle uyum içinde olduğu saptanmıştır.
- Oyalar öncesinde örnek bezi adı verilen bir desen çalışma bezi üzerinde yapılmaktadır. Örnek bezi üzerinde birden fazla çeşitli tekniklerle örülmüş şeritler yer almaktadır. Örücü bayan öncesinde hangi deseni yapacağına karar verdikten sonra ilk örnek çalışmasını örnek bezinde uygun şerit üzerinde örmektedir. Oyanın firkete veya tığ ile yapılan zincir, çim oyası veya örümcekler üzerine işlendiği görülmüştür

Aksaray Yöresel Kıyafetleri Giyim-Kuşam Kültürü

- Maddî kültür unsurları arasında sayılabilecek giysi, kişinin sosyal statüsünün fark edilmesinde oldukça önem taşır. Güzel görünme isteği insanların tümünde var olan içgüdüsel bir dürtüdür. Bu da süslenme ve giyinme yoluyla kendini gösterir. Bununla birlikte, insanlar sadece güzel görünme dürtüsüyle hareket etmemiştir. Dinsel anlayışları, toplumsal benimsemeleri, ekonomik durumlarını, iklimi, doğa koşullarını ve çevresel etkileşim gibi unsurları da göz önünde bulundurmuşlardır.

Düz (Kilim, Cicim) Dokumalar

- Kilim dokumalar, çözgü iplikleri arasından geçen atkı ipliklerinin belirli motif alanlarında gidip geri dönerken, farklı renklerdeki motiflerin birleşme yerinde oluşturdukları görüntüye ve uygulanan tekniğe göre değişik şekillerde isimlendirilirler. Bunlar; ilikli kilim, desen sınırları eğik olan kilimler, eğri atkılı kilimler, normal atkı ipliklerinin arasına ek atkı iplikleri sıkıştırılan kilimler, çift kenetleme ile yapılan kilimler, sarma sınır atkılı kilimler, eğri sınır atkılı kilimler oluşturmaktadır. Bu tekniklerle dokunan kilim dokuma örnekleri Sultanhanı kilim dokumalarında da görülmektedir. Düz dokumadaki uygulanan tekniklere göre isim alan kilimlerin yanı sıra dokumadaki desenlerin yüzeylerindeki yoğunluğuna göre cicim dokumalar da seyrek motifli cicim, sık motifli cicim olarak iki guruba ayrılmaktadır.
- Seyrek motifli cicim dokumalarda çözgü ve atkılar daha yoğun görülmekte, motifler ise daha çok dikey ve diyagonal şekilde ufak motiflerin yerleştirilmesiyle oluşturulmaktadır. Bu motifler dokuma esnasında cözgülere sarılarak veya dokuma bittikten sonra iğne yardımıyla işlenerek oluşturulmaktadır. Bu dokumaların en güzel örneklerine Sultanhanı cicim dokumalarından olan çuval, tuzluk ve Aksaray müzesinde sergilenen cicim dokumalarda görülmektedir.
- Sık motifli cicim tekniği ise motiflerin dokumanın yüzeyine çok sık yerleştirildiği örneklerdir. Bu tür dokumalar özellikle yer yaygısı ve heybe olarak kullanılmaktadır.
- Zili dokumalar dokuma tekniklerine göre düz zili, çapraz zili olarak iki gruba ayrılmaktadır.
- Sumak dokumalar dokuma tekniklerine göre dört gurupta isimlendirilmektedir. Bunlar; atkılı düz sumak, atkısız düz sumak, atkılı balık sırtı sumak ve ters sumak dokumalardan oluşmaktadır.
- Sultanhanı düz dokumalarında zili ve sumak dokumaların örneklerine az rastlanılmaktadır.

GASTRONOMİ

Gevrekli Sütlü Aş

HAZIRLANIŞI

Bulgur ve su tencereye konur, kaynamaya bırakılır.
Tenceredeki su çekmeye başlayınca içine süt dökülür. Bulgur pişince tencere ocaktan alınır, içine tuz ve toz şeker serpilir.
Çorba servis tabağına alındıktan sonra içine yufka kırıkları (kuru yufka ufak parçalara kırılıp kışın soba üzerinde veya tavada kızartılır) atılır ve afiyetle yenir.

MALZEMELER

½ Su Bardağı İnce Bulgur
1 Su Bardağı Su
2 Su Bardağı Süt
½ Çay Kaşığı Tuz
2 Tatlı Kaşığı Toz Şeker
1 Adet Kuru Yufka

Sazan Çorbası

HAZIRLANIŞI

Sazan balığı temizlenir, başı, kuyruğu kesilir, kılçıkları ayıklanır ve küp şeklinde doğranır.
Tencereye zeytinyağı ve piyaz doğranan soğanlar ilave edilerek kavrulur. Soğanların rengi koyulaşmaya başlayınca üzerine doğranmış domatesler ve salça ilave edilir. Salça kavrulunca baharatlar, tuz, doğranmış balık eti ve su tencereye dökülür ve pişmeye bırakılır.
Çorba kaynayınca altı kısılır, 5 dakika sonra ateş söndürülür ve servis kâselerine dökülür. İsteğe bağlı olarak limon suyu ile birlikte veya sade olarak içilebilir.

Kaynak: Mezdeb Kılıç - 46, Merkez

MALZEMELER

1 Adet Sazan Balığı
2 Adet Soğan
3 Adet Domates
1 Tatlı Kaşığı Domates Salçası
1 Çay Bardağı Zeytinyağı
1 Tatlı Kaşığı Tuz
1 Çay Kaşığı Karabiber
1 Tatlı Kaşığı Kırmızı Pul Biber
½ Tatlı Kaşığı Kuru Fesleğen
1 Litre Su

Tarhana Çorbası

HAZIRLANIŞI

Tarhanalar bir gece öncesinden suyun içinde bekletilir. Ertesi gün yumuşayan tarhana tahta kaşıkla ezilir ve suyu ile birlikte tencereye koyulur. Çorba harlı ateşte devamlı karıştırılarak pişirilir. Çorba kaynayınca kıvamı kontrol edilir, koyu ise üzerine 1 su bardağı su ilave edilebilir. Sulu ise 5 dakika daha kaynatılır. Ayrı bir tavada tereyağı eritilir, üzerine kuru nane ve pul biberi döktükten sonra dövülmüş sarımsak ve tuz ile birlikte bekletmeden çorbanın üzerine boca edilir. Çorba karıştırıldıktan soran servise hazırdır.

MALZEMELER

- 5-6 adet üçgen tarhana (Kenarları yaklaşık 5 cm uzunluğunda olan parçalar)
- 1 lt su
- 2-3 diş sarımsak
- 1 yemek kaşığı tereyağı
- 1 tatlı kaşığı kuru nane
- ½ tatlı kaşığı pul biber
- ½ tatlı kaşığı tuz

Tulum Kebabı

HAZIRLANIŞI

Kebap pişirilmeden bir gün önce kuzu kesilir, parçalanır, tulumu ayrılır ve et dinlendirilir.
Aynı gün etin pişeceği kuyu ateşi yakılır ve gece boyunca kapağı kapatılarak ısıtılır. Kebap kuyuya sürülmeden önce kapağı açılıp yeniden odun takviye edilerek ısı yükseltilir.
Dinlenmiş kuzu eti tuz ve baharatlarla ovulur, tulumun içine yerleştirilir ve ağzı dikilir.
Kuyunun tabanındaki korların 10 cm üstüne bir saç yerleştirilir, üstüne tulum konur. Tulumun üstüne de, değmeyecek şekilde bir saç yerleştirilir, üstüne küllü korlar serilir. Bu şekilde alt ve üst ısı akışı korunmuş olur.
Hazırlanan düzenekten sonra kuyunun kapağı kapatılır, kenarları çamurla sıvanır ve pişmeye bırakılır. Yaklaşık olarak 5-6 saat sonra kebap kuyudan çıkartılıp testide pişen bulgur pilavıyla birlikte ikram edilir.

Kaynak: Şef Burhan AKTAŞ

MALZEMELER

10-15 Kiloluk Erkek Kuzu
Tuz
Kekik
Kimyon
Kırmızı Pul Biber

Not: Tulum kebabı veya yörede bilinen adıyla "Horuz Kebabı", geçmişte dolaşa çok çobanların yaptığı bir yemektir. Çobanlar sürüleri otlatırken yola çıkmadan evvel bir kuyu kazarlar, iç malzemesini etle ve yanlarında getirdikleri baharatlar ile sarıyıp tulumu diker, pişirirlermiş. Tulumun yanmaması için altına ve üstüne çevredeki ağaçlardan topladıkları kalın yaprakları serer, toprak serper ve en üstüne ateş yakarlarmış. Bu ateş dışarıdan bir kebabın piştiğinin anlaşılmaması için yakılırmış. Döndükleri zaman kuyuyu açar ve pişen kebabı orada yerlermiş. Bir rivayete göre birbirini tanıyan çobanlar kendi aralarında yakalayarken birbirinden habersiz kuzuyu alıp pişirir ve kuzunun sahibi çobanı davet edermiş. Kebap eğlenceli sohbet eşliğinde yenir, bir sonraki sefer kuzu kaybına bakkı diğer çobana geçermiş.

Tenekede Küllük Boğası

HAZIRLANIŞI

Tenekenin ağzı kesilerek çıkartılır, keskin kenarları içe doğru kıvrılır.
Toprak zemin 15 cm derinliğinde ve tenekenin gireceği genişlikte kazılır, ortasına çatal çubuk saplanır.
Bütün tavuk tuz, baharatlar, salça ve zeytinyağı tüm yüzeyi ovulur ve çatala geçirilir.
Tavuğun üstüne teneke kapatılır, çevresindeki çalı çırpılar yakılır ve 40 dakika boyunca pişmeye bırakılır.

Not: Yurdumuzun hemen her yerinde "tenekede tavuk" olarak bilinir, özellikle avcılık veya piknik yapanların kullandığı bu pişirme yöntemi ile bazı evlerde etin geçirildiği kazık altına bir derin tepsi oturtulur ve altındaki tepside pilav da pişirilip yenir.

Tenekede Küllük Boğası.png (3/20)

MALZEMELER

1 Adet Tüm Tavuk
1 Tatlı Kaşığı Salça
2 Yemek Kaşığı Zeytinyağı
1 Çay Kaşığı Pul Biber
1 Çay Kaşığı Kekik
1/2 Çay Kaşığı Karabiber
1/2 Çay Kaşığı Kimyon
1/2 Tatlı Kaşığı Tuz
1 Adet 20 Kiloluk Boş Peynir Tenekesi
Çatallı Kazık

Horoz Doldurma

HAZIRLANIŞI

Temizlenen horoz yıkanır ve süzgüde bekletilir.
Taşlık ve yürek küçük küçük doğranır, yağda kavrulur ve üstüne doğranan soğanlar ilave edilir. Soğanların rengi değişince tavaya salça konur ve kavurma işlemine devam edilir.
Birkaç dakika sonra tavaya pirinç, tuz, baharatlar ve ½ su bardağı su konur, kapak kapatılır ve pişirilir. Suyunu çekince iç malzemesi tepsiye yayılır, tavlandıktan sonra horozun içine doldurulur ve dikilir. Açık kalan kısımlara patates dilimleri yerleştirilir.
Horoz düdüklü tencereye konur, üstüne 1 su bardağı su dökülür ve pişirilir.

MALZEMELER

1 Adet Horoz
1 Yemek Kaşığı Tereyağı
1 Yemek Kaşığı Zeytinyağı
1 Adet Soğan
1 Yemek Kaşığı Salça
1 Su Bardağı Pirinç
1 Tatlı Kaşığı Tuz
1 Tatlı Kaşığı Pul Biber
1 Çay Kaşığı Karabiber
1,5 Su Bardağı Su

Kedi Parmağı / Kadı Bannağı Cacığı

MALZEMELER

500 Gr Taze Kadıbannağı Otu
250 Gr Kemikli Kuzu Kaburga Eti
2 Adet Soğan
½ Su Bardağı Bulgur
2 Yemek Kaşığı Tereyağı
1 Yemek Kaşığı Salça
1 Tatlı Kaşığı Pul Biber
1 Çay Kaşığı Kimyon
½ Çay Kaşığı Karabiber
2 Su Bardağı Sıcak Su
1 Kase Sarımsaklı Yoğurt

HAZIRLANIŞI

Kadıbannağı otunun kalın sapları kesilip atılır, kalan kısımları yıkanır ve doğranır.
Düdüklü tencere ısıtılır, içine etler atılır, kavrulunca üstüne tereyağı ve doğranan soğanlar konur. Soğanların rengi değişmeye başlayınca tencerenin içine salça, 2-3 dakika sonra doğranan otlar ilave edilir. Birkaç dakika sonra tencereye baharatlar, tuz, su ve bulgur dökülür ve yemek pişmeye bırakılır.
Kadıbannağı yemeği üstüne sarımsaklı yoğurt dökülerek ikram edilir.

Somuncu Baba Ekmeği

Aksaray'ın Manevi Mihmandarı Somuncu Baba'nın himmet ve bereketi ile üretilen Somuncu Baba Ekmeği içerisinde bulunan on iki karışımla Aksaray'da ateşsiz fırında üretilmektedir.
Somuncu Baba Hazretleri'nden günümüze gelen bu güzel lezzeti hazırlarken, Aksaray'da yetiştirilen Şahman buğday unu, Hasandağı bölgesi pekmezi, kekiği ve balı ile Eşmekaya koyun yoğurdu kullanılıyor. Ekşimaya ve su ile yoğurulup dinlendirmeye bırakılan Somuncu Baba Ekmeği, 11-12 saat sonra mayalanınca kesilip,bezelenip 5 saat daha dinlendiriliyor. Ateşsiz fırında 2 saat kadar pişirilen Somuncu Baba Ekmeği muhteşem tadı ve kokusuyla yemeye hazır hale geliyor.

Kömbe

Merkeze bağlı göçmen kasabalarından biri olan Sağlık Kasabası'nda her evin avlusunda kiremitten, Balkan göçmeni ninelerin yaptıkları fırınlar bulunur, "kömbe" adı verilen somun ekmekler özel tepsiler içine konur ve pişirilir. Kömbe komşulara dağıtılır, arasına tereyağı ve peynir konularak sıcak ve taze olarak yenir.